

Statsforvalteren i Trøndelag

Trööndelagen Staatemaaltoje

Vår dato:

28.09.2021

Vår ref:

2021/7072

Deres dato:

21.06.2021

Deres ref:

202119592-2

Trøndelag fylkeskommune
Fylkets hus, Postboks 2560
7735 STEINKJER

Saksbehandler, innvalgstelefon

Elisabeth Varsi Stubbrud, 73 19 91 55

Uttalelse - regional plan for kulturmiljø i Trøndelag 2022 - 2030

Statsforvalteren har mottatt ovennevnte plan til uttalelse. Under følger innspill til planen på Statsforvalterens ulike fagområder:

Overordnede føringer

Det er et omfattende arbeid som er lagt ned med denne planen, og det har vært bred involvering. Formålet med planarbeidet er å samle aktørene for å utarbeide en regional kulturmiljøpolitikk for Trøndelag. Dette er viktig, og det har blitt en god og engasjerende plan det bør være mulig å skape bred oppslutning om. Det er også positivt at planen er bygd opp med mål og retningslinjer på samme måte som «Regional plan for arealbruk» da det blir gjenkjennbart og logisk, samt at det trolig er hensiktsmessig at de har samme tidshorisont. Målene og retningslinjene er relevante og forståelige. Å samle kunnskapsgrunnet om kulturmiljøene og klargjøre begreper er også svært nyttig.

Statsforvalteren mener det med fordel kunne medfulgt et kart som viser de ulike lokalitetenes plassering i fylket.

Landbruk

Oversikten «Mangfoldige Trøndelag» begrenser seg til kulturmiljø, kulturlandskap og fartøy som har regional og nasjonal verdi. Områder som har stor betydning lokalt, er ikke nødvendigvis med i denne oversikten. Det er mange områder som har blitt registrert med klasse 2 i Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap som ikke er med. Samtidig har nok klasse 2-områdene ofte blitt betraktet som områder av regional verdi. Dermed blir de på en måte nedklassifisert nå. I Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap ble både biologiske verdier og kulturhistoriske verdier lagt til grunn for verdivurderingen. Dersom man nå ikke vektlegger de biologiske verdiene, kan det være en grunn til nedklassifiseringen. Det kan også være andre vurderinger som ligger til grunn. Forklaringen på eventuelle forskjeller fra Nasjonal registrering bør fremgå. Dersom områdene ikke blir med i denne nye oversikten, kan det f.eks. bli enklere å ta de i bruk til utbyggingsformål og vanskeligere å få tilskudd til restaureringstiltak o.l. i dem. Derfor er vi i utgangspunktet skeptiske til å nedklassifisere områdene. Det må være grundige vurderinger som ligger til grunn hvis det skal gjøres. Det er viktig at man er sikre på at det er de riktige områdene som er med. En mulighet er å ta med alle klasse 2-områdene nå og samtidig ta inn et tiltak i handlingsplanen om å gå grundigere gjennom dem. Det

bør jobbes kontinuerlig for å få oversikten mest mulig komplett, slik at den blir et godt grunnlag for samordning av innsatsen på området framover.

Det fremgår av planen at de nasjonalt og regionalt verneverdige kulturmiljøene og kulturlandskapene skal kartfestes digitalt. Dette synes vi er veldig viktig. Vi har erfaring med at det som ikke er kartfesta lett kan bli avglemt, f.eks. i arealsaker. På s. 8 i oversikten «Mangfoldige Trøndelag» er det en lenke som heter «Kulturlandskap i Sør-Trøndelag». Vi kan i den forbindelse orientere om at områdene fra dette prosjektet nå er lagt inn i GisLink under LANDSKAP, og at man kan komme seg til rapportene derfra også. Vi ser det også står «De øvrige rapportene ligger her» og at det er lenke til fylkeskommunens nettside, men vi kan ikke finne Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap via lenken.

SMIL-midlene og Utvalgte kulturlandskap i jordbruket, som er nevnt i hoveddokumentet, bør også inn i oversikten over tilskuddsordninger.

Reindrift

Vi er glade for at sørsamisk reindrift og kultur er godt integrert i planen. Det er viktig å videreutvikle samarbeidet med Sametinget, slik at en får en felles trøndersk kunnskapsbase som kan løfte fram og synliggjøre sørsamiske kulturmiljø og reindriftingslandskap.

Klima og miljø

Å ta vare på kulturmiljøer kan bidra til å nå lav-utslippssamfunnet

I nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging i 2019-2023 er det å ta vare på eksisterende bygningsmasse framsatt som et mål og en forventning inn imot arbeidet med å nå et bærekraftig lavutslippssamfunn. Regjeringen skriver blant annet: «Kulturminner og kulturmiljøer er ikke-fornybare fellesgoder, som kan gi grunnlag for økonomisk, sosial, kulturell og miljømessig utvikling. Gjenbruk av den historiske bygningsmassen kan også gi betydelige klimagevinster. Arealendringer og endret bruk er noen av de viktigste påvirkningsfaktorene for kulturminner og kulturmiljøer i Norge. Fylkeskommuner og kommuner har en viktig rolle i arbeidet med å ivareta kulturarven som ressurs for kunnskap, opplevelse, bruk og gjenbruk.» Statsforvalteren mener at det å ta vare på eldre bygningsmasse kan gi en positiv klimaeffekt og at dette er et viktig arbeid i Trøndelag. Vi registrerer at planen omtaler dette.

Å ta vare på kulturmiljøer kan bidra til å ta vare på naturmangfold

Å ta vare på kulturminner og kulturmiljøer er etter Statsforvalterens mening også viktig for å ta vare på naturmangfold. Regjeringen legger stor vekt på å ivareta truet natur, og at økosystemene sikres god tilstand og peker blant annet på: «Det er viktig at kommuner og fylkeskommuner vurderer virkninger for naturmangfoldet ut fra den samlede belastningen. Dette omfatter også vektlegging av økologiske og landskapsmessige sammenhenger på tvers av kommune- og fylkesgrenser.» Å ta vare på kulturlandskapet vil være en viktig del av dette. Det er mange trua arter og naturtyper som er knyttet til kulturlandskapet. Å ta vare på kulturmiljøer kan, hvis man samtidig opprettholder riktige former for skjøtsel, bidra til å ta vare på disse trua artene og naturtypene. Noen av disse naturtypene vil også være viktige leveområder for pollinerende insekter. Bevaring av leveområder for ville pollinerende insekter er viktig for økosystemer og for pollinering av landbruksvekster og er et viktig mål.

Helse og omsorg og Barn og unge

Planen og handlingsprogrammet for 2022-2023 favner bredt innenfor temaet kulturminner og kulturmiljø og skaper forbindelse mellom fortid, nåtid og fremtid. Listen i vedlegget – «mangfoldige

Trøndelag» gir et godt bilde på den rike arven. De enkelte kommuner er nærmest til å vurdere hvor godt opplistingen treffer.

Stedsutvikling og opplevelse av tilhørighet har sammenheng. Å ivareta kulturminner og kulturmiljø tilfører viktige nærmiljøkvaliteter og gir også arenaer for aktivitet og fellesskap. En plan for å ivareta og utvikle verdiene i den kulturelle arven er en naturlig del av både folkehelsearbeidet og bidrar til å styrke barn og unges oppvekstvilkår. Planen skaper en økt bevissthet om at hensyn til kulturminner og kulturmiljø må ivaretas i planleggingen, både på regionalt og kommunalt nivå. Det er ikke spesielle merknader til tiltakslisten, annet enn at det er godt planfaglig håndverk med systematisk oppsett og god sammenheng mellom mål og tiltak. En betenkning kan knyttes til finansieringen. For flere tiltak er dette avklart, mens det for andre står at finansiering må avklares eller at det legges opp til spleiselag. Det gir grunn til uro for om alle tiltakene vil kunne gjennomføres. For å holde trykket på dette viktige arbeidet blir det da viktig at handlingsprogrammet evalueres mht. måloppnåelse etter perioden, og at det er god prosess med å vurdere hvilke tiltak som skal være med for neste periode. Vi vil oppfordre til at tiltakene som gir mest merverdi for folkehelse og barn og unge prioriteres.

Samfunnssikkerhet

Det er positivt at klimaendringer og klimatilpasning er tatt inn i planen, og at behovet for kunnskap om forebygging av skader vektlegges. Det synes videre som et nyttig grep å lage et kart som viser Trøndelags kulturmiljø sammenstilt med ulike klimarisikoer, slik at kunnskapsgrunnlaget blir bedre og risikoreduserende tiltak kan målrettes.

Med hilsen

Frank Jenssen
statsforvalter

Mari Mogstad
direktør
Kommunal- og justisavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Saksbehandlere:

Klima og miljø: Beate Sundgård – 73 19 92 61

Landbruk: Laila Marie Sorte – 73 19 92 87

Samfunnssikkerhet: Kaja Korsnes Kristensen – 73 19 91 69

Oppvekst og Velferd, Helse og omsorg: Frode Engtrø – 73 19 93 18

Reindrift: Frode Kippe – 74 13 80 52